

Hyvä elämä ikääntyneiden hoidossa – yksilöllinen kohtaaminen myytti vai mahdollisuus?

Valitse ilo ja innostus -seminaari
Pori 23.5.2024
Jari Pirhonen, Helsingin yliopisto & Tampereen yliopisto

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Valtieteellinen tiedekunta

Presentation Name / Firstname Lastname

29/05/2024

1

1

MISTÄ KOHTAAMISAJATUKSENI KUMPUAVAT?

- Lähihoitajana hoivakodeissa
- Hoivakotielämän tutkijana
- Pappina hoivakodeissa

Lähihoitaja
Jari Pirhonen

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Valtieteellinen tiedekunta

Presentation Name / Firstname Lastname

29/05/2024

2

2

MITÄ ON HYVÄ VANHUUS?

Mun mielestäni on se, että saa **olla oma itsensä** ja saa **tehdä, mitä haluaa**, mitä jaksaa ja sitte se tosiaan kun tuolla kulkee ja on naapurua ja muuta, että ne **pitää mua samanlaisena**, että ei teeskennellä mitään.

Se on nyt paremmin sellanen, että **sais olla omissa oloissaan ja ei toiset aina tulis sanoon**, että mee tonne ja mee tonne. Täällähän ei ole sitä sellasta, että ei täällä mennä edes sun takasin että kyllä tää ihan hyvä paikka on siinä mielessä.

→ Vanhustyön päämääränä on auttaa elämään oman näköistä elämää loppuun asti!

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Valtieteellinen tiedekunta

Presentation Name / Firstname Lastname

29/05/2024 3

3

MITÄ ON HUONO VANHUUS?

Tutkija: No, ootko sä ajatellu semmosta asiaa että, minkä ikäiseksi ylipäättään ihmisen on hyvä elää?

Kari: Mul on semmonen näkemys että, ei siinä voi vuosilukua sanoo mutta, semmonen että ton, itse pystyy viel tulee toimeen, ni se on. Sitte ku joutuu, toisten hoivattavaks ni ei se oo enää mitään elämää.

Tutkija: Joo. Sä ajattelet et se ei oo enää niinku elämisen arvosta touhua?

Kari: Ei. Eihän se nyt oo ku, vaippoja vaihdetaan ja itte et pysty tekee mitään. Suun aukaset ja työnnetään ruokaa ni ei se oo enää ihmisen elämää. (Kari 75 v.)

→ Vanhustyö tukee ihmisen sosiaalista identiteettiä ja osallisuuden kokemusta

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Valtieteellinen tiedekunta

Presentation Name / Firstname Lastname

29/05/2024 4

4

IHMISEN PERSOONAN TUNNUSTAMINEN

Esimerkkinä hoivakoti:

1. Yksityisyyden tukeminen
2. Aiemman elämäntyylin tukeminen
3. Asukkaiden toiveiden huomioiminen
4. Huumori
5. Tunneilmaisun tukeminen (riitely)

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Valtieteellinen tiedekunta

Presentation Name / Firstname Lastname

29/05/2024 5

5

HIENO TUNNUSTAMINEN

Pelatesamme toinen iltahoitaja teki meille kaikille piimäpirttelöt pelinaposteltavaksi. Sanoi myös, että voisi tilata mikropopkorneja peli-iltoja varten. Hyvä ajatus. Meillä oli tosi mukavaa isolla porukalla pelata ja juoda pirttelöitämme. Yhdessä vaiheessa kysyin ko. hoitajalta, vieläkö ehtisimme vetää yhden kierroksen ennen iltatoimia. Hän vastasi että ilman muuta, lauantai-illan peli on muita asioita tärkeämpi.

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Valtieteellinen tiedekunta

Presentation Name / Firstname Lastname

29/05/2024 6

6

KOHTAAMISOPPIA PAPEILTA

Kaikki alkaa omista vaatimuksista luopumisesta ja avoimena olemisesta:

”Siihen on asetettava kuuntelemaan ja opettelemaan ja oppimaan kustakin ihmisestä erikseen. Sulla voi olla päässä metodeja ja toimintatapoja ja ne on hyvä ollakin, aika laajakin skaala erilaisia terapia- ynnä muita muotoja. Mutta sitten kun jokainen ihminen on erilainen ja hänen historiansa on ainutlaatuinen ja ainutkertainen, se on aina pysähdyttävä siihen mitä tällä ihmisellä on jäljellä. Miten hän saa kokea yhteyttä. Ei niinkään että miten mie saan yhteyden häneen vaan miten hän saa kokea yhteyttä itseän tai toisiin ihmisiin, Jumalaan”.

7

KUINKA KUUNNELLA SANATONTA?

”Mie tarkkailen näitten dementian vallassa olevien muistisairaiden kanssa tätä huulten liikettä tai silmien liikettä tai pään liikettä. Siinä on monesta semmosesta ja hymyä esimerkiksi. Tai jos toinen yrittää ottaa kädestä tai liikuttaa sormia. Se on tämmönen ruumiillinen tapahtuma tämä kommunikaatio... ..Tämä ruumiillisuus on keskeinen asia, kosketus ja tämmönen kaikki, ehtoollinenkin, se viinin maku, leivän mauttomuus mihin ne on tottunu. Huulilla käytetään pikkusen viiniä lusikalla huulille”.

→ kommunikaation kehollisuus!

8

KEHOLLISUUTEEN LIITTYEN LÄSNÄOLON TAITO

”Ja sie jos kohtaat toisen lämpimästi, ruumiillisesti kosketat antavasti, puhuttelet kauniisti, se tuntuu hyvältä. Tulee semmoinen lempeä ääni jos sinun kosketuksesi on kunnioittava, antava, ei-tungetteleva, samoin äänesi...
...Siellä saatto olla että kolme laulua vielä muisti vaikka oli siirretty jo kotoa pois. Siellä hoivatalossakin jäi vain yksi, se jäi se tuu tuu tupakkirulla saatto jäädä, mitä äiti oli laulanut. Ja siinä se on, silloin se hengellisyys oli sitä sen hyräilyä ja sitä äidin muistelua ja äidin otteita, silittämistä päästä ja lempeää kosketusta”.

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Valtiotieteellinen tiedekunta

Presentation Name / Firstname Lastname

29/05/2024 9

9

TARKKAILE TUNNEILMAISUA

PAPPI: Mutta sit semmoinen mitä usein tulee et se herättää tunteita joku tai muistoja, vaikka muuten sanoja ei oisikaan niin saattaa ruveta itkemään jonkun laulun kuultua. Ne on vähän semmoisia hankalia tilanteita, koska sitten ei oikein tiedä miten siinä pitäis toimia...Mut ne on semmoisia tilanteita että tuntuu oikein omassa sydämessä se et mitä tähän nyt pitäis tehdä tai sanoa että niin.

TUTKIJA: Joo, eli tällainen hartaustilaisuus hyvinkin syvästi muistisairaisissa ihmisissä selvästi aiheuttaa, voi aiheuttaa syviäkin tunteita?

PAPPI: Kyllä, kyllä, kyllä. Et semmoisia muistoja tulee ja joku Raamatunkohta saattaa herättää. Mutta usein se on laulu, joka herättää semmoisen.

<https://www.youtube.com/watch?v=hvvXom7uqUI>

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Valtiotieteellinen tiedekunta

Presentation Name / Firstname Lastname

29/05/2024 10

10

HAVAINNOI KÄYTTÄYTYMISTÄ

”Esimerkiks ehtoollisen jaossa, kun ei ihmisestä oikein tiedä että onko hän siellä vai täällä mut sitte ku menee siihen, tai sanoo nämä Jeesuksen Kristuksen ruumis ja näin, ni suu aukee ku linnunpojalla, esimerkiks. Jos hänelt olis kysytty haluatko ehtoolliselle ni ei olis ymmärtäny et mist on kysymys mut sit nää tietyt asiat tavallaan laukasee sitä”.

→ yksinkertaisimmillaan havainnoi, viihtyykö ihminen jossain tilanteessa vai pyrkiikö siitä pois!

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Valtieteellinen tiedekunta

Presentation Name / Firstname Lastname

29/05/2024 11

11

PAST ORAL CARE ELI SANOJEN TUOLLA PUOLEN

”Muistan semmosia keskusteluja että se muistisairas ihminen jonka vieressä istuu ja ehkä pitää kädestä kii jos on sentapanen tilanne, ja ihminen haluaa, hän saattaa puhua pitkään, minä sinne väliin ku ei mul oo aavistustakaan mitä hän tarkoittaa, sieltä voi tulla ihan oikeita sanojakin ja näin, mutta.. siis semmosta ettei siitä pääse välttämättä edes tällain validaatiomenetelmällä tarttumaan mihinkään vaan se on tämmöstä että vähän väliin nyökkäilee ja osoittaa että on vähän siinä samassa tunnetilassa, niin sitte se saattaa olla lopuksi se, ”kiitos kun annoit aikaa”. Mul ei oo mitään aavistusta mitä hän on puhunu. Hän on hyvin tyytyväinen”.

→ sosiaalisten konventioiden pysyvyys?

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Valtieteellinen tiedekunta

Presentation Name / Firstname Lastname

29/05/2024 12

12

APUNA SUKUPOLVITAJU

”Ja sitten kanttorin kanssa pidettiin niin että kanttori soitti virsiä ja sitten siinä saatto tulla Kesäillan valssikin kyllä siihen virsien keskelle tämmöisenä välisoittona [naurahtaa] sitten hartauden lomassa, että tämmöistä mitä niinkun tämmöiset, näähän nyt on tällä hetkellä semmoisia 30–40-luvun syntyneitä, niin sen ajan tämmöistä jotakin saatettiin sitten soittaa siihen välille, Olavi Virtaa tai joku tämmöinen Metsäkukkia. Niin monet semmoiset muisti silloin et tuo oli minun häävalssini ja saatto tulla yhtäkkiä sieltä, että muistaa siis semmoisia nuoruudenajan asioita”.

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Valtieteellinen tiedekunta

Presentation Name / Firstname Lastname

29/05/2024 13

13

KOHTAAMISEN TAVOITE VAIKEASTI MUISTISAIRAIDEN KOHDALLA

”Kaikki sellanen mikä parantaa, poistaa sen muistisairaahan ihmisen ahdistusta taikka levottomuutta tai pahaa oloa, ahdistuskin on jo vahva sana, jonkinlaista pahaa oloa, turvattomuutta, ihan mitä tahansa, niin se kaikki on sielunhoitoa... ..Minä oon poiminu tämmösen.. Irja Kilpeläisen, jostakin kirjasta hänen määritelmänsä, jossakin hän on sanonu että sielunhoito on ihmisen auttamista hänen iloonsa. Minusta tämä on erittäin totta muistisairaahan ihmisen kanssa. Sitte ku hänellä ei ole paha olla ni hänen sielunsa on tullu hoidetuksi”.

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Valtieteellinen tiedekunta

Presentation Name / Firstname Lastname

29/05/2024 14

14

KOTITEHTÄVÄ

Ala laatia itsellesi musiikkitahtoa eli:

- Listaa itsellesi tärkeitä lauluja esim. 100 kpl
- Lataa ne muistitikulle ym.
- Kirjoita ylös, miksi mikin laulu on sinulle tärkeä ja millaisia tunteita se herättää

Koska jos olet joskus muistisairas:

- Laulut laukaisevat muistoja ja positiivisia tunteita
- Saat paremmin kontaktia toisiin ihmisiin
- Toiset näkevät sinut persoonana

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Valtieteellinen tiedekunta

Presentation Name / Firstname Lastname

29/05/2024 15

15

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Valtieteellinen tiedekunta

Presentation Name / Firstname Lastname

29/05/2024 16

16

KIRJALLISUUTTA

Pirhonen, J. & Saarelainen, S. (2022). Jumalansa unohtaneiden uskonnollisuus: Sairaalapappien tulkinnat uskonnollisuudesta hoivakodeissa. *Teologinen aikakauskirja*, 127(4), 396–410.

Pirhonen, J. (2021). Pyhän Franciscuksen jalanjäljissä – Papit muistisairaiden ihmisten uskonnollisuuden tukena hoivakodeissa. *Uskonnontutkija - Religionsforskaren*, 10(4). <https://doi.org/10.24291/uskonnontutkija.112942>

Pirhonen, J., Seppänen, M., Pietilä, I., Tuominen, K. & Jylhä, M. (2021). Vanhuus ja sosiaalinen kuolema - Sosiaalisen kuoleman käsitteistö vanhojen ihmisten haastattelupuheessa. *Yhteiskuntapolitiikka*, 86(1), 5–15.

Pirhonen, J., Tuominen, K., Jolanki, O. & Jylhä, M. (2019). Hyvinvointi vanhuudessa – valmistautumista, sopeutumista, luopumista ja hyväksymistä. *Gerontologia*, 33(3), 105–120.

Pirhonen, J. & Pietilä, I. (2018). Active and non-active agents: residents' agency in assisted living. *Ageing and Society*, 38(1), 19–36.

Pirhonen, J., Tiilikainen, E. & Lemivaara, M. (2016). Yksin yhteisössä – tutkimuskohteena tehostettu palveluasuien. *Gerontologia*, 30(3), 119–130.